

nja za našo politično okolje, bi se o marsičem poučili; če bi si znali predstavljati, koliko so imeli Švicarji ali še imajo po odstotkih tujega življa, bi se zgrozili. Če izhajamo z jezikovnega vidika, ki je bil premalo obdelan, so v Švici praktično trije svetovni jeziki. Z migranti pa avtomatično nastajajo trenja, ko gre po eni strani za jezik, ki je po naravi jezik majorizacije, ker je velik, in po drugi strani za inferioren jezik, ker je majhen. Tega v Švici praktično ni. Tudi z Italijani ni tako hudih težav, kot so s tistimi, ki se morajo asimilirati v popolnoma nov svet. Tam je menda meja tega, kjer se greši proti naravi. Pomeni, da sta Evropa in Sovjetska zveza grobo grešili proti naravnosti in zdaj bi morala znanost pozdraviti urejanje teh zadev namesto očitka, da postaja Zahodna Evropa zaprta trdnjava.

V Bonnu sem bil prav v trenutku, ko so po naftni krizi leta 1973 za naše zdomce zaprli meje, mi smo bili prizadeti, ker ni bilo več možno zaposlovanje. Ne znam pa si predstavljati, kaj bi se zgodilo – kakšna groza za vso Evropo, tudi za naše ljudi – če se to ne bi zaježilo. Nenaravne reči je treba pač zaježiti. Očitno bo Slovenija v podobni zgodovinski vlogi, da bomo morali zaježiti nenaravne tokove, kajti milijoni, ki bi potencialno grozili z Vzhoda, bi bili nenaravna katastrofa. Priporočam torej več aplikativnosti v znanstvenem razmišljanju za konkretno politično odločanje.

PETER KLINAR*

Znanstvena objektivnost, logičnost in drugi atributi znanosti ter vrednote

Troje odgovorov sem dolžan glede na predhodno razpravo A. Rupnika. Najprej o razmerjih med znanstveno objektivnostjo in vrednotenjem. Družbene znanosti so seveda tudi vrednostno usmerjene, kar pa ne pomeni, da ne temeljijo na objektivnosti, logičnosti in drugih atributih znanosti. Sodim, da so pogledi o mednarodnih migracijskih pojavih, ki sem jih posredoval, v bistvu zasnovani na objektivnih, dokaj realnih, humanih izhodiščih. Nedvomno pa so ti pogledi opredeljeni z razmerami, ki me obkrožajo, to so razmere manj razvite emigrantske družbe, ki se hkrati srečuje z zapletenimi imigrantskimi problemi. Dozdeva pa se mi, da moji pogledi bistveno ne odstopajo od pogledov številnih raziskovalcev iz razvitejših imigrantskih družb, ki so zame viri za razglabljanja, saj je tudi pri njih mogoče zaslediti toleranten odnos do problemov emigrantskih družb in imigrantov ter kritičnost do načinov urejanja sodobnih problemov mednarodnih migracij.

Kaj je naravno v zvezi z etnično homogenostjo in heterogenostjo ter kdaj so presežene te meje zaradi imigracij, je zanimiv problem za razpravo. Zdi se, da je skrajni koncept zaprtosti bivanja avtohtonega prebivalstva na njegovem etničnem prostoru zastarel in zasnovan na tradicionalnih in arhaičnih sindromih. Sodobni moderni razvoj, pogojen s tehnološkim in komunikacijskim razvojem, se nagiba k etnični odprtosti, k migracijam in mobilnosti, k seganju ene etničnosti v drugo, k osamosvajanju etničnosti in medetničnim povezovanjem, k povezovanju istovrst-

* Dr. Peter Klinar, redni profesor na Fakulteti za družbene vede.

nih etničnosti, ki živijo teritorialno razpršeno ipd. Skupno ozemlje, geografska bližina ni več kot некоč edini način povezovanja sorodnih etničnosti. Avtohtone etničnosti se seveda čutijo ogrožene ob množičnem prilivu imigrantov in postavljajo omejitve za kategorije imigrantov, ki konkurenčno ogrožajo avtohtono prebivalstvo ali destabilizirajo imigrantsko družbo.

Tipologija migrantov je zelo obsežna: ekonomske, politične, prostovoljne, prisilne, trajne, začasne, legalne, ilegalne migracije ipd.; govorimo pa tudi o več generacijah imigrantov. S katero generacijo se status imigrantov konča, je verjetno odvisno od subjektivnega občutenja izvirne identitete, pridobljene predvsem s primarno socializacijo in seveda od reakcij imigrantske družbe oziroma avtohtonih prebivalcev do imigrantov. Pogosto se seveda dogaja, da se imigranti zaradi promocijskih razlogov in prevlade dominantne kulture strukturalno in identifikacijsko asimilirajo v imigrantsko družbo. Dogaja pa se tudi, da kasnejše generacije imigrantov, ki so se vedenjsko asimilirali v imigrantsko družbo in celo pridobili politične pravice, ne dosežejo strukturalne asimilacije, ker med njimi in avtohtonim prebivalstvom zeva tako velika etnična in socialna distanca s pojavi različnih oblik diskriminacije, da ostajajo tujci. Posplošitve zadev o ohranjanju in izgubljanju imigrantskega statusa so zapletene. Pestrost konkretnih pojavnih oblik zahteva več empiričnega raziskovanja.

JOŽICA PUHAR*

Kako do trdnih stališč in smiselne politike?

Povrniti se moram na začetek, morda kar na naslov revije, okrog katere smo se zbrali. Tu ste zbrani tipični predstavniki znanosti, nekaj pa nas je tipičnih predstavnikov prakse. Takrat, ko se srečamo v življenju, prihaja običajno do zelo različnih gledanj in izkušenj, ki jih imamo pri svojem delu. Mislim, da je prišlo do te razprave in tudi odločitve v pravem trenutku, da se znanstveno področje pogovori o mednarodnih migracijah, ko v Sloveniji postavljamo sistem in se vključujemo v evropske in svetovne tokove, pa smo pri tem dostikrat operativno zelo šibki. V znanosti imamo marsikaj ugotovljeno in analizirano, ko pa je treba to kot temelj uporabiti za prevajanje v našo operativno prakso, nas nenadoma zmanjka. Iz osebnih izkušenj vam lahko položim globoko na dušo, da tudi kot pedagogi poiščete možnosti sodelovanja tudi ob problemih z drugimi, sorodnimi družboslovnimi fakultetami. Teh teoretičnih stvari, ki jih sociologi raziskujemo in predlagamo, pravniki ne znajo preliti v norme, ker nimajo temeljnih znanj na tem področju. Ne poznajo prave vsebine socioloških strokovnih izrazov in potem niso možni koraki naprej. Tudi v Sloveniji je treba celo vrsto stvari normativno urediti, da bodo množice po njih »korakale«. Vemo, da po objavah in člankih ne korakajo, pač pa na podlagi vsake norme, ki jo napišemo. Z normativi in urejanjem imamo veliko težav. Ob tem ko gradimo sistem in državo, ko postavljamo komponente na različnih področjih, so prav za migracije resorske pristojnosti v okviru vlade včasih

* Jožica Puhar, ministrica za delo, družino in socialne zadeve R Slovenije.